

En aften i Admiralveien:

Møte med en svensk og en norsk foreningsveteran

Livet er fullt av tilfeldigheter. Etter idé-dugnad i redaksjonen for å planlegge årets sommerhefte, fikk jeg i oppdrag å intervju Kari Ottesen Aggeryd. Vi hadde hørt nyss om at seniortannlegene i Trøndelag var i ferd med å organisere seg. Multi-gens inspirert av NTFs nye kontingentregler for pensjonister, men sikkert også for å treffe gamle kolleger og venner. Hva var da mer naturlig enn å velge Kari med lang fartstid i ulike verv, både lokalt og sentralt i NTF, som intervjuobjekt? Sikkert ikke kjent for unge kolleger, men da kan de jo få anledning til å bli kjent med en dame som har gjort en stor innsats, spesielt i vervet som formann for NTFs fagnevnd (det var benevnelsen den gang).

Jeg ringer henne på hennes fasttelefon i Trondheim og havner hos Lund i Horten.

– Jeg er visst kommet feil, mumler jeg og er i ferd med å legge på. Det viser seg imidlertid å være riktig, telefonen er viderekoblet. Kari Ottesen Aggeryd som i mange år var gift med NTFs æresmedlem Thorsten Aggeryd og bodde i Sverige, vendte tilbake til Norge da hun ble enke for et par år siden. Og traff etter hvert en venn fra ungdomstiden i Trondheim, som også hadde mistet sin ektefelle. Nå er de blitt «fjernsamboere» og bor litt her og litt der. Sommeren skal tilbringes i Horten der Jan Lund har hus nesten i strandkanten.

Så var det tilfeldighetene: Intervjueren skal være bestemor i Larvik omtrent samtidig med at intervjuobjektet skal få besøk av Per Åke Zillén, tidligere generalsekretær i den internasjonale tannlegeforeningen FDI, som vendte hjem til Sverige da han ble alvorlig nyresyk for 3–4 år siden. – Du kan komme hit til Admiralveien og spise middag sammen med oss og Per Åke med frue, sier Kari, og dermed var avtalen gjort.

En av de første dagene i mai finner jeg etter noen vidervedigheter fram til et av de eldste husene i strøket rundt Karljohansvern orlogsstasjon i Horten, Marinens hovedbase etter atskillelsen fra Danmark. Huset i Admiralveien, som jeg skal besøke, skal vise seg å ha historiens sus over seg. Det har

ikke vært militær eiendom, men ble bygd av en kar med næringsvett som forstod at det var behov for både vareutsalg og vertshus da den nye basen skulle bygges.

Jeg blir mottatt med åpne armer og får en minneverdig aften med mye «mimring» og mye latter under en velsmakende middag (forrett egendyrket asparges!) og en tilsvarende frokost neste morgen. Vi snakker om fortid, nåtid og framtid, stort sett preget av den odontologiske bakgrunnen og yrkeslivet tre av oss har tilbakelagt. Gode minner de fleste, mye å le av og kanskje noe å irriteres over. Per Åke Zillén, som har holdt kurs og foredrag rundt om i det ganske land, fra Nordkapp til Lindesnes, har bare én frustrerende opplevelse i Norge å se tilbake på. Det var da han skulle holde foredrag under et landsmøte i Trondheim og åstedet var Sentrum kino med plass til hundrevis av tilhørere. Han påstår at det bare satt en håndfull tilhørere i salen og at han måtte kjempe for å gjennomføre forestillingen som helst skulle vært basert på toveiskommunikasjon. Var det egentlig så ille?

Eva Zillén, Kari Ottesen Aggeryd og Per Åke Zillén.

«Be den damen

Kari Ottesen Aggeryd har vært en profilert tillitsvalgt innen NTF med nærmere 25 års fartstid, både lokalt og sentralt. Nå er hun pensjonist og tilbake i gamlelandet etter å ha bodd i Sverige i mange år. Hun har både minner og erfaringer å dele – og oppfatninger om dagens NTF.

Kari Ottesen, som hun den gang het, var ferdig tannlege i 1955 og kom tilbake til hjembyen Trondheim da pliktjeneste på Andøya var unnagjort. Det tok noen år før hun fikk verv innen NTF, men da Trøndelag Tannlegeforening arrangerte landsmøte i 1960, kom hun med i festkomiteen. Og det ble noen andre festkomiteer også – dette var den tiden da festlighetene ble arrangert for «tannleger med fruer».

Kari har aldri hatt sans for kjønnskvotering, men da det skulle velges representanter fra Trøndelag i 1966, syntes hun det var for galt at det bare var «gamle» menn som var foreslått.

forlate salen...»

– Jeg sa at hvis det var slik at jeg bare kunne brukes til festkomité, kunne det være det samme med hele foreningsengasjementet for meg, forteller hun. Og så ble hun valgt. Representantskapet var i Bergen det året. Før møtet gikk hun rundt og hilste og snakket, slik man gjør før representantskapsmøtene begynner. Da tiden var inne for å sette møtet, hører hun plutselig fra ordførers plass: – Be den damen forlate salen, slik at vi kan komme i gang! Ordføreren hadde ikke studert deltakerlisten og ble tydelig forfjamsset over at det var en kvinnelig representant til stede. Kari var ikke den første, men i 1966 var det mange år siden det sist hadde vært en kvinne i representantskapet. Under middagen skulle ordføreren gjøre bot for sin feiltakelse og oppfordret alle representantene til å spandere en drink på Kari.

Siden ble det mange verv. Hun gikk gradene i Trøndelag Tannlegeforening, dette var før atskillelsen i to trønderske lokalforeninger, og var styremedlem, sekretær, viseformann og formann. Parallelt med dette var hun med i NTFs fagnevnd, hvorav fire år som formann fra 1973 til 1977. – Jeg nærmest dumpet inn i fagnemnda, forteller Kari og sier at hun ubedt begynte å hjelpe til på det «katastrofale» landsmøtet på Sjølyst i 1969, den gang alt gikk galt. – Da var det vel noen i valgkomiteen som observert dette og tenkte at den dama kanskje kunne være noe å satse på, sier hun. Til sammen ble det åtte år i NTFs fagnemnd, en periode da etterutdanning virkelig ble satt på kartet. Utgivelsen av kurskatalog kom i gang, og fagnemnda jobbet for å få opprettet en stilling som fagsekretær i NTF. – Det var en artig tid, jeg synes vi fikk utrettet ganske mye, og jeg tror at dette har lagt grunnlaget for en stadig sterkere satsing på etterutdanning, sier hun.

I perioden 1972 til 1982 var hun også formann i et «profylaktisk samar-

beidsutvalg» i Trondheim og stelte med noe som populært ble kalt TOTFU. Dette var mens Trondheim fortsatt hadde skoletannpleie med fri tannbehandling bare ut 9. klasse. Det ble derfor etablert et system for overføring av niendeklassingene til privatpraktiserende tannleger i byen. Det ble stilt krav om at de tannlegene som fikk overført pasienter, skulle forplikte seg til å følge et profylakseregime fastsatt av utvalget. – Jeg har alltid interessert meg for forebyggende arbeid, helt fra den tiden jeg var i pliktjeneste på Andøya og ble aldeles overveldet av det kariesbildet som åpenbarte seg for meg, sier Kari og forteller at hun la stor vekt på profylakse da hun begynte som privatpraktiserende tannlege i Trondheim. – Jeg forskrev blant annet fluorskyll til alle pasienter med mer enn to kariesangrep, og så resultater. Det har alltid provosert meg skrekkelig at offentlige tannleger tror at privatpraktiserende ikke er interessert i eller driver med forebyggende tiltak, sier hun.

Den neste store oppgaven var utgivelsen av ny utgave av Norges Tannleger til 100-årsjubileet i 1984. – Ja, det var et Sisufos-arbeid. Jeg angret en stund på at jeg hadde påtatt meg dette arbeidet. Medlemsregisteret i sekretariatet var under omlegging, spørreskjema ble sendt til feil adresser osv. På den tiden hadde jeg begynt å pendle til Sverige samtidig med at jeg fortsatt jobbet i Trondheim. Boka skulle være ferdig til jubileet, og som en ekstra liten «morsomhet» måtte trykkeriet skrote hele opplaget fordi billedkvaliteten var under enhver kritikk. Men de påtok seg ansvaret for fadesen, satte i gang opptrykk og ble ferdig, minnes hun.

Etter dette krafttaket gikk det tre år, og så ble Kari Ottesen Aggerød valgt inn i redaksjonskomiteen for Tidende og var medlem der fra 1987–91. Dette var en periode der tidsskriftet var under omlegging, med redaktør i heltidsstilling, og fikk den form det har i dag. Da er spørsmålet: – Leser du fortsatt

Kari Ottesen Aggerød i farta. Her forberedes frokost for nordiske gjester.

Tidende etter 10 år som pensjonist?

– Ja, jeg blar alltid gjennom bladet for å få vite hva som rører seg i foreningen, men jeg leser ikke lenger fagartikler – bortsett fra de som handler om profylakse – og jeg får med meg hvilke saker som skal opp i representantskapet. Jo, jeg ville savne å ikke få Tidende lenger, sier Kari, og kommer inn på spørsmålet om kontingent for pensjonister.

– Jeg er en smule fortlørdnet over representantskapets vedtak. Det er klart vi har råd til å betale de kronene det koster, men det er noe med å bli fratatt en rettighet man har ervervet og har hatt i mange år, etter å ha vært med på å bygge opp den kapital NTF nå tærer på. Jeg mener vedtaket om kontingent burde gjelde fra nå av og ikke få tilbakevirkende kraft, sier hun. – Var dette bakgrunnen for at dere etablerte «seniortannlegene» i Trondheim? – Nei, det var det ikke, men spørsmålet er blitt luftet blant oss. Det var Jan Parows idé

forteller Kari, som kjente til en tilsvarende organisasjon i Stockholm.

Stiftelsesmøtet fant sted 10. mai i fjor. Vedtektene er liberale og formålsparagrafen ytterst romslig. Alle eldre tannleger som har, eller burde ha, planer om å trappe ned yrkeskarrieren, kan være med. Kontingent er bannlyst, og driften dekkes ved dugnadsinnsats og milde gaver fra dem som føler for det. – Klubben er ikke noe alternativ til lokalforeningen, men et supplement. Første mandag i måneden er det treff i Palmehaven på Hotell Britannia i Trondheim, og vi møter når vi kan og føler for det, sier Kari og forteller at de også har hatt en samling i festlig ramme med 20–25 deltakere, og at det er planlagt en utflukt til Lady Arbuthnot-festspillene ved Sunndalsøra i sommer. Flertallet har meldt seg inn i dataalderen, så kommunikasjonen kan i stor grad skje per e-post. Det blir enklere på det viset.

– Det var virkelig artig å treffe igjen gamle kolleger og venner – vi fant tonen med en gang og har utrolig mye å prate om, sier seniortannlege Kari Ottesen Aggeryd, som trives i sin pensjonisttilværelse og egentlig ikke føler seg så forskjellig fra den hun var i tidligere tider. – Men det er noe med det å bli gammel at du blir «sett» på en annen måte, sier hun og forteller om en episode hun nylig opplevde i et selskap med mange fremmede der hun presenterte seg som Kari Aggeryd. En av gjestene, som også er tannlege, hadde forstått at Kari var kollega og hadde hatt sin praksis i Trondheim. Han kom derfor bort for å få verifisert dette og spurte så om hun kjente Jan Parow, noe hun måtte bekrefte. – Da kjenner du kanskje Kari Ottesen og da, spurte han. – Ja, det e' mæ det, svarte hun, hvorpå den noe yngre, forbløffede kollega sa følgende: – Du er sikker på at det ikke er to Kari Ottesen da?

Tekst og foto: tannlege Reidun Stenvik

Per Åke Zillén er frisk og aktiv igjen. Her med håndboken «Livet med njursvikt» som trolig blir oversatt og omarbeidet for norske forhold.

Tenner og nyrer – samme sak

Da Per Åke Zillén flyttet med FDI fra London til Ferney-Voltaire i Frankrike i 2001, var han ikke frisk. Det viste seg at han hadde alvorlig nyresvikt, og han valgte å flytte hjem til Sverige etter et halvt år. Med erfaring fra odontologien kunne han ikke akseptere at dialyse og senere transplantasjon var det eneste tilbudet. Også ved nyresvikt burde det gå an å tenke forebygging. Resultatet er blitt en frisk og rask pensjonert generalsekretær som har det travelt med å hjelpe svenske nyrepasienter.

Per Åke Zillén er på vei til konferansen «Nordiske nyredager» i Bergen. Der skal han fremføre en vitenskapelig rapport for nordiske nyrespesialister om et nytt opplærings-

konsept for pasienter med redusert nyrefunksjon. Bakgrunnen for denne presentasjonen er en lang historie som startet da han kom hjem til Sverige i 2002, en nyre fattigere og med bare 10 prosent funksjon i den andre. Det var lagt til rette for at han skulle bli dialysepasient og at han eventuelt senere måtte få transplantert en ny nyre. Men et slikt opplegg var ikke løsningen for Per Åke.

– Med min bakgrunn kunne jeg ikke slå meg til ro med at det ikke var noe jeg kunne gjøre selv for å ta vare på den funksjonen jeg hadde, sier han. – Jeg ble både sint og skuffet over å være definert som «predialyse-pasient» og tenkte som så: Jeg har én nyre med dårlig funksjon, og dette problemet må jeg ta meg av. Jeg skal gjøre det, JEG har ansvaret!

Han begynte å samle materiale, han stilte spørsmål til leger, sykepleiere, dietetikere og andre profesjonelle han kom